

Numărul 29.

Oradea-mare 18/30 iulie 1899.

Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe $\frac{1}{2}$ dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Mișcarea teatrală la noi în anul 1898.

De Vasile Goldiș.

De un șir de ani, chemat să jertfesc o parte a muncii mele în folosul Societății pentru crearea unui fond de teatru român, adeseori mi-am concentrat gândirea cu intensivitate asupra acestei întreprinderi culturale a poporului nostru.

Importanța cestiunii e mai presus de orî-ce îndoială.

Drama e culmea artelor frumoase și prin urmare teatrul este cel mai puternic mijloc esthetic pentru înălțarea culturală a unui popor. Cine va tăgădui deci, că dorința poporului nostru, de a dispune și de acest mijloc al înaintării sale culturale, e pe deplin justificată? Cine va tăgădui, că muncă bună și românească aș muncit aceea, cari cu adevărată însuflețire ideală aș pornit mișcarea pentru crearea unui fond de teatru român?

Astăzi, când capitalul acestei societăți atinge suma de o sută și trei-deci mii florini, când venitele regulate ale acestei averi trec peste șapte mii de florini pe an, chiar și cei mai sceptici încep să se deprindă cu gândul, că realizarea teatrului național la Români din Ungaria și Transilvania nu mai este o utopie, ci simplu numai o cestiune de timp.

Am gândit mult asupra acestui obiect, mi-am luat cele mai amănunțite informațiuni de la mai mulți directori de teatru și în urma urmelor am ajuns la convingerea, că în curând mijloacele materiale ale întreprinderii noastre vor fi suficiente pentru realizarea teatrului român.

Așa — bine înțeles — cum eș imi inchipuiesc acest teatru.

Căci, într'adevăr, date fiind impregiurările, între care ne aflăm noi Români din țările coroanei sfântului Ștefan, de zidirea vre-unui palat de teatru nici vorbă nu poate fi. Ziduri pentru teatru, ridicate cu sute mii de florini, fie în Brașov, fie în Sibiu, ori în

alt craș locuit și de Români, nu ar avé absolut nici un rost din punct de vedere al culturii poporului românesc. Cu deosebire, dacă nu scăpăm din vedere nișuințele de a se ridica case naționale în diferite centre românești. Decî nici gândi nu ne putem la palat de teatru.

Idealul nostru e trupa de actori români, care organizată pe baze sănătoase și tari, subvenționată în măsură suficientă de societatea teatrală românească, va fi numai a noastră, va rămâne permanent între noi și îndreptându-se după situațiunea culturală și materială a poporului nostru, va cutreeră într'una satele și orașele noastre, ca „să ne arate ca într'o oglindă toate însușirile noastre bune și rele, așa cum sîntem astăzi, un popor în starea de fermentațiune, în care binele și reul, frumosul și uritni, adevărul și minciuna, realitatea și fanfaronada se dau în capete, formând un strașnic proces de cristalizațiune, care ne stinge multe visuri frumoase, dar ne și înalță credințe nouă, bine întemeiate.*

Remânend în legătură organică cu societatea teatrală românească, ori, dacă această societate n'ar mai există, cu Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, trupa aceasta de actori nu va pute să se abată din calea adevărată a propășirii moralității prin mijloacele culturii, umblând după interese financiare particulare, ci va fi ținută să remănă pirghie puternică întru înălțarea morală și culturală a poporului nostru.

Averea Societății pentru crearea unui fond de teatru român creșce vędend cu ochii și într'adevăr se apropie timpul, când va trebui să ne gândim la modalitățile de realizare ale acestei instituțiuni. Cu cât înse ni se pare mai apropiată puțința materială de a realiza teatrul român, cu atât mai grea ni se înfățișează cestiunea modalității acestei realizări.

Intr'adevăr, cestiunea aceasta este una dintre cele mai gingașe. O instituțiune de așa importanță trebuie

* Din vorbirea dlui Iosif Vulcan la adunarea din Orăștie.

să fie inițiată cu cea mai mare băgare de seamă. Căci un pas greșit la început nu numai că compromite afacerea, nu numai că zădărnicește rezultatele celei mai nobile jertfe a poporului nostru, dar prin abatere de la calea cea adevărată poate să aducă chiar însemnate stricăciuni vieții noastre sociale și culturale.

În considerarea acestor adevăruri cred sositi timpul, ca să începem adunarea și studiarea materialului, care ne poate da elementele sigure de judecată la rezonarea asupra cestiunii care ne preocupă.

Să stabilim principiile.

Teatrul nostru românesc va trebui să fie în deplină consonanță cu situațiunea generală a poporului nostru, va trebui să corespundă pe deplin adevăratelor trebuințe culturale ale poporului nostru. Căci altfel teatrul nostru nu va afla răsunet în sufletul poporului și în chipul acesta munca lui va fi zadarnică și stricăcioasă. Teatrul nostru va trebui să se înființeze pe temeiul lipsei culturale simțite de popor și va trebui să se alipească de firea etnică a poporului, devenind astfel o arterie firească în circulațiunea vieții lui intelectuale și morale. Nu va avea deci teatrul nostru ambițiunea de a se compara și a se întrece cu scenele din Viena, Paris, ori chiar numai cu cea din București, căci având ambițiunii de acestea, și-ar perde terenul de sub picioare, ar deveni o enigmă neînțeleasă în viața culturală a poporului nostru. Ci stând pe temeiul gradului cultural și folosindu-se de elementele firii etnice a poporului românesc din Ungaria și Ardeal, teatrul nostru cu ajutorul acestor elemente ne va reprezenta prin mijloacele artei scenice adevărul și minciuna, frumosul și uritul, reul și binele, așa, cum noi le simțim, cum noi le trăim.

Deci, pentru ca să aflăm temeiurile, pe care va trebui să fie așezat teatrul român, e indispensabil a cunoaște perfect firea etnică a poporului nostru, lipsele lui culturale simțite de el, felul cum teatrul român mai ușor va putea intra în sufletul lui. În scopul acesta — bine înțeles — muncesc o samă de învățați români. Colecțiunile poeziilor populare, poveștile adunate, colecțiunea proverbelor române a dluî Zane, cu deosebire meritoasele lucrări ale dluî S. Fl. Marianu „Nunta la Români“, „Nașcerea la Români“, „Înmormântarea la Români“, toate acestea ne oferă bogat material, pentru de a putea studia firea și îndeletnicirile culturale ale poporului nostru.

Fiind înse vorba de teatru, trebuie să observăm deprinderile poporului nostru anume în această cestiune. Trebuie să ne dăm sama de mișcările culturale ale poporului nostru în această materie, să observăm chipul lui, trebuințele lui pe acest teren. Având apoi cunoștința esactă de felul, cum poporul înțelege teatrul, cari sunt dorințele lui în această materie, ce îl mulțumește, ce îl agită viața sufletească: vom ști afla mijloacele și calea, cum prin muncă sistematică să introducem în mijlocul lui instituțiunea teatrului în așa chip, ca această instituțiune să devină carne din carnea lui și sânge din sângele lui.

Lucrarea de față presintă un modest început pe terenul indicat.

Mi-am pus de scop să urmăresc cu atențiune mișcarea teatrală la poporul nostru. Din an în an voi da samă pe paginile acestui anuar despre manifestarea trebuințelor culturale ale poporului nostru în materie de teatru. Voi face o statistică a reprezentațiunilor teatrale în mijlocul societății noastre. Vom satori astfel ce fel de reprezentațiuni iubește poporul nostru cu

deosebire, unde e mai deșteaptă viața teatrală, cari autori sunt mai prețuiți, cari păături ale poporului nostru simțesc mai mult lipsa teatrului?

Din statistica aceasta vom trage apoi concludsiunile fireșci și astfel vom ajunge să șcim, ce și cum este de făcut, ca să dăm sprigin sistematic mișcării teatrale în mijlocul poporului nostru. În scopul acesta a inițiat de altfel comitetul Societății noastre „biblioteca teatrală“, ca să vină în ajutor diletanților noștri; tot în scopul acesta a pus comitetul în viață instituțiunea „bărbaților de încredere“, cari în diferite ținuturi au luat asupra lor să dea indemn și ajutor, ca poporul nostru tot mai mult să învețe a prețui instituțiunea teatrului. Acestea încercări ale comitetului înse vor putea fi cu atât mai bine dirijate, cu cât mai mult vom cunoaște inclinațiunile poporului nostru în materia de sub întrebare.

Începutul cercetărilor mele îl fac cu anul 1898. Am adunat în cestiunea aceasta toate datele, câte mi-au stat la dispozițiune. Simțesc cu toate acestea, că lucrarea mea are mancităi. Dar experiințele câștigate imi vor fi spre ajutor, ca această statistică a mișcării noastre teatrale să devie din an în an tot mai perfectă. Concludsiunile — bine înțeles — vor fi cam timide de astă-dată. Nicăi să se putea altfel. A trage concludsiuni hotărîte și neîndoioase dintr'un început atât de modest nicăi nu eră cu cale, nicăi nu eră corespunđător metodului științific de scrutare, pe care îl urmăm.

Materialul statistic l-am grupat într'o tabelă, care înfățișează numărul reprezentațiunilor, localitatea unde au fost date, piesa, autorul și persoanele care au aranjat reprezentațiunea și care au jucat în piesele respective. Mai ales rubrica din urmă e adeseori lipsită de datele necesare, pe cari nu le-am putut afla nicăiri. Pe viitor înse me voi folosi de mijloace, cari imi vor procura și în cestiunea aceasta toate datele de trebuință. Pentru acum întrebuițarea acestor mijloace, din cauza scurțimii timpului, a fost imposibilă.

Tabela, despre care vorbesc, e următoarea:

Reprezentațiunile teatrale în decursul anului 1898.

1. 2/14 ianuarie. Sâmbăta-de-jos, comit. Făgăraș, „Sărăcie lucie“, comedie într'un act, Iosif Vulcan.
2. 6/18 ianuarie Brașov, (comit. Brașov) „Nunta țărănească“, piesă populară, V. Alexandri.
3. 22 ianuarie Blaj, (comit. Alba-Infer.) „Un secret“, farsă în 4 acte, R. Kneisel, trad. Zotti Hodoș.
4. 23 ianuarie Orlat, (comit. Sibiiu) „Cinel-Cinel“, comedie într'un act, V. Alexandri.
5. 26 ianuarie Beiuș, (comit. Bihor) „Cinel-Cinel“, comedie într'un act, V. Alexandri. Persoanele care au jucat: Dșoarele: Veturia Papp, Viorica Ignat, Elena Fabian, domni: P. Russu și A. Munteanu, studentii.
6. 26 ianuarie Deva (comit. Hunedoara) „Sărăcie lucie“, Iosif Vulcan. Meseriași sub conducerea dluî învățător Roșu.
7. 1/13 februarie Oravița, (comit. Caraș-Severin) „Sătenii“, vodvil popular în 4 acte, Alexandru P. Petrin. Corul vocal gr. cat. român din Oravița-Română.
8. 2/14 februarie Vidra-de-sus, (comit. Alba-Infer.) „Leac pentru soacre“, vodvil, localisată de Proca. Corul învățătoresc.
9. 2/14 februarie Mehadia, (comit. Caraș-Severin) „De la sat“, piesă populară în 4 acte, W. Macovișteanu. Corul vocal bisericesc gr. or.
10. 1/13 februarie Gherliște, (comit. Caraș-Seve-

rin) „Sărăcie lucie“, Iosif Vulcan. Prin popor sub conducerea învățătorului Iancu Duda.

11. 2/14 februarie Sibiiu (comit. Sibiiu) „Rusalii“, vodvil într'un act, V. Alexandri. Reuniunea sodalilor români.

12. 3 februarie Oradea-mare, (comit. Bihor) „Gărgăunii dragostii“, comedie într'un act, Iosif Vulcan. Dșoarele: Veturia Papp, Veturia Palladi, Maria C. Marchiș, Veturia Daraban, Ida Popp, Hortensia Miclea, Marieta Iernea, dñii: George Voda, Nic. Schiau, Sabin Ignat, Coriolan Steer, Alexiu Boțoc.

13. 7/19 februarie Boholț, (lângă Deva, comit. Hunedoara) „Sărăcie lucie“, Iosif Vulcan.

14. 11/24 februarie Bocșa-Română, (comit. Caraș-Severin) „Norocu 'n casă“, comedie localisată și „Iorgu de la Sadagură“, comedie în 3 acte, V. Alexandri, jucate de plugari români.

15. 24 februarie Câmpeni, (comit. Alba-Infer.) „Rēmășagul“, „Florin și Florica“, V. Alexandri, „Un amor vechiu și altul nou“, scenă în versuri, ? Doamna: Eufemia Sērbu, domnișoarele: Domnica Chirtop, Otilia Morariu, Gizela Chorcheș, și dñii: Silviu Chorcheș, Ștefan Paul, A. Bariș, Fl. Chorcheș, Avram Sērbu, V. T. Motora.

16. 26 februarie Făgăraș, (comit. Făgăraș) „Cărăbușul“, vodvil în 2 acte, C. Stamati-Ciurea, „Paracliseriul“, vodvil într'un act, V. Alexandri. Societatea română de diletanți „Progresul“. Dșoarele: Irina Szilágyi, Elena Ghimbășan, Iulia Toșlea, dñii: C. Toma, I. Munteanu, Nicolescu, Dejenar, T. Păcală.

17. 27 februarie Blaș, (comit. Alba-Infer.) „Prima april“, „Ospētarul păcălit“, ? Elevii internatului Vancean.

18. Dumineca Tomii Sangeorgiul-Român, (comit. Bistrița-Năsēud) „Drumul de fier“ și „Cinel-Cinel“, V. Alexandri. Inteligența română.

19. 21 maiu Sibiiu, (comit. Sibiiu) „Nu te jucă cu dracu“, comedie, I. Negruzzi. Reuniunea sodalilor români sub conducerea învățătorului Candid Popa.

20. 5 iunie Hașeg (comit. Hunedoara) „Prolog“ și „Soare cu ploaie“, comedie într'un act, Iosif Vulcan. Cu ocasiunea adunării generale a Societății fondului de teatru, prin doamna Eugenia Pop n. Sānzianu, dșoarele: Septimia F. Munteanu, Valeria Vladone, Cornelia Baci, Cornelia Gheaja, Smarandița Pop, Mariți Popescu și dñii: Ilariu Buzdugan, D. Vutca, Marcu Crișan, Corneliu Popovici, Aurel Augur și Iosif Galabis

21. 5 iunie Brașov, (comit. Brașov) „Soare cu ploaie“, comedie într'un act, Iosif Vulcan. Tinerii meseriași români. Domnișoarele: P. Moldovan, M. Balea, M. Puiu, Eufemia Puiu, Mina Voicu, Maria Jaliu și dñii: D. Corbenciu, N. Balea, I. Tampa, Dumitru Jaliu, G. Drăghic și N. Gal.

22. 28 iulie Deva (comit. Hunedoara) „O noapte furtunoasă“, comedie, I. L. Caragiale, „Nița Panjen“, monolog, C. Brediceanu. Corul bisericesc gr. or. român.

23. 1 august Oravița-Română, (comit. Caraș-Severin) „Ruga de la Chisētēu“ comedie populară, Iosif Vulcan. Corul vocal ortodox român sub conducerea dirigentului seū George Jian.

24. 1 august Oravița-Română (comit. Caraș-Severin) „Creditori“, V. Alexandri, „Noaptea de sf. Gheorghe“, vodvil în 2 acte, Theocar Alexi. Corul vocal gr. cat. român, sub conducerea învățătorului Ioan Bogdan.

25. 7 august Abrud, (comit. Alba-Infer.) „Idil la țară“, comedie într'un act, după Juin și Flerx localisată de M. Baiulescu: „Kera Nastasie“, canțonetă co-

mică, V. Alexandri; „Pleșuța Ceapcanul“, comedie într'un act, R. D. Rosetti. Tinerimea universitară, în folosul societății „Petru Maior“.

26. 18 august Veneția-de-jos, (comit. Făgăraș) „Piatra din casă“, comedie într'un act, V. Alexandri. Cu ocasiunea adunării generale a despărțēmētului Făgăraș al Asociațiunii. Doamna: Grecu, dșoarele: Neta Comanic, Valeria Doanic și dñii: M. Mateiu, N. Comanic, Octavian Pop și M. Filitēr.

27. 21 august Chișineu, (comit. Arad) „Pater“, dramă într'un act, Fr. Coppée, trad. de Trăilescu; „Arvinte și Pepelea“, vodvil într'un act, V. Alexandri; „Lăutarul din Cremona“, dramă într'un act, Fr. Coppée, trad. de Trăilescu. La casa dlui Mihaiu Veliciu, sub conducerea studentului Romul Veliciu.

28. 21 august Ragla (comit. Bistrița-Năsēud) „Un om buclucaș“, comedie într'un act, Mich. și Labiche, localisată de Maria Baiulescu, (biblioteca teatrală). Inteligența română.

29. 27 august Beinș, (comit. Bihor) „Prolog“, Iosif Vulcan, (biblioteca teatrală), „Soare cu ploaie“, comedie într'un act, Iosif Vulcan, (biblioteca teatrală). Cu ocasiunea adunării generale a Asociațiunii. Au jucat domnișoarele: Veturia Papp, Ileana Fabian, Viora Ignat, Amalia Lăpușanu, Constanța Crișanu, Mărioara Steer și dñii: George Ciuhandu, Nicolae Mihulin, Vasilie Nicoruța, Ioan Pocioian, I. Szilágyi, Aurel Crișan, I. Maioreșcu, I. Ciordaș, Coriolan Steer, Sabin Ignat.

30. 27. august Bod, (comit. Brașov) „Herșu Boccegiul“, canțonetă, V. Alexandri; „Arvinte și Pepelea“, vodvil într'un act, V. Alexandri. Corul plugarilor români.

31. 27. august Comloșul-mare, (comit. Torontal) „Plăeșul Satului“, monolog comic, Iosif Vulcan. Declamat de coristul T. Selăgian din Pesac.

32. 27 august Pecica-Română, (comit. Arad) „Arvinte și Pepelea“, piesă populară, V. Alexandri. Tinerimea studioasă dimpreună cu meseriași români.

33. 30 august Bistrița, (comit. Bistrița-Năsēud) „Cinel-Cinel“, comedie într'un act, V. Alexandri. Meseriași tineri români sub conducerea dirigentului Traian Bratescu.

34. 20 septembrie Cuvești, (comit. Timișoara) „Săpătorul de bani“, piesă în 3 acte, ? Corul vocal român gr. or.

35. 20 septembrie Lighet, (comit. Timișoara) „Ruga de la Chisētēu“, comedie populară, Iosif Vulcan. Coriști plugari.

36. 21 septembrie Blaj, (comit. Alba-Infer.) „Idil la țară“, comedie într'un act, Juin și Flerx, localisată de Maria Baiulescu; „Millo directorul“, comedie, V. Alexandri. Meseriași români din Blaș.

37. 24 septembrie Brașov, (comit. Brașov) „Musmé“, comedie într'un act, Frideric Wallis, trad. de dna Elena Mureșianu; „Idil la țară“, comedie într'un act, Juin și Flerx, localisată de Maria Baiulescu. Doamnele: Elena Mureșianu, Victoria Stătescu, Maria Popovici, domnișoarele: Elisa Ilasievici, și domni: Nic. Bogdan, Timotei Popovici, dr. Alex. Străvoiu și profes. Ciogariu.

38. 25 septembrie Bicsad, (comit. Sătmar) „Prima rochie lungă“, monolog comic, Iosif Vulcan. Cornelia Roman.

Din conspectul acesta se vede, că în decursul anului 1898 între Români din Ungaria și Ardeal s'au dat 38 de reprezentațiuni. La reprezentațiunile acestea s'au jucat de tot 55 de piese, socotind între acestea și

Prologul dlui Iosif Vulcan din fruntea bibliotecii teatrale, precum și 3 monoloage. Piese jucate au fost următoarele și anume s'au jucat:

de 4 orî: „Sărăcie lucie“, comedie într'un act de Iosif Vulcan; „Cinel-Cinel“, comedie într'un act de Vasile Alexandri;

de 3 orî: „Soare cu ploaie“, comedie într'un act de Iosif Vulcan; „Idil la țară“, comedie într'un act după Juin și Flerx, localisată de Maria Baiulescu; „Arvinte și Pepelea“, vodvil într'un act de Vasile Alexandri;

de 2 orî: „Prolog“, de Iosif Vulcan; „Ruga de la Chisătău“, piesă populară de Iosif Vulcan;

numai odată: „Nunta țărănească“, piesă populară de V. Alexandri; „Un secret“, farsă în 4 acte de R. Kneisel, tradusă de Zotti Hodoș; „Sătenii“, vodvil popular în 4 acte de Alexandru P. Petrin; „Leac pentru soacre“, comedie localisată de Proca; „De la sat“, piesă populară în 4 acte de W. Macovișteanu; „Rusalii“, vodvil într'un act de V. Alexandri; „Gărgău-nii dragostii“, comedie într'un act de Iosif Vulcan; „Noroc în casă“, comedie localisată de ? „Iorgu de la Sadagură“, comedie în trei acte de Vasile Alexandri; „Cărăbușul“, vodvil în 2 acte de C. Stamati-Ciura; „Paraclisierul“, vodvil într'un act de V. Alexandri; „Rămășagul“, piesă populară comică de V. Alexandri; „Florin și Florica“, piesă populară comică de Vasile Alexandri; „Un amor vechiu și altul nou“, scenă în versuri de ? „Prima april“, ? „Ospătarul păcălit“, ? „Drumul de fier“, piesă comică de V. Alexandri; „O noapte furtunoasă“, comedie în 3 acte de I. L. Caragiale; „Niță Panjen“, monolog de C. Brediceanu; „Creditorii“, piesă populară de V. Alexandri; „Noaptea sf. Gheorghe“, de Theochar Alexi; „Kera Nastasie“, cântonetă comică de V. Alexandri; „Pleșuva Ceapcanul“, comedie într'un act de R. D. Rosetti; „Piatra din casă“, comedie într'un act de V. Alexandri; „Pater“, dramă într'un act de Fr. Coppée, trad. de Trailescu; „Lăutarul din Cremona“, dramă într'un act de Fr. Coppée, tradusă de Trailescu; „Un om buclucaș“, comedie într'un act de Michel și Labiche, localisată de Maria Baiulescu; „Herșcu Boccegiul“, cântonetă de V. Alexandri; „Plășul satului“, monolog de Iosif Vulcan; „Săpătorul de bani“, în 3 acte de ? „Prima rochie lungă“, monolog de Iosif Vulcan; „Nu te jucă cu dracu“, de I. Negruzzi; „Millo directorul“, comedie de V. Alexandri; „Musmé“, comedie într'un act de Frideric Wallis, trad. de Elena Mureșianu.

Dacă luăm în considerare autorii, tabela de mai sus constată, că piese de Vasile Alexandri au fost jucate de 17 orî, piese de Iosif Vulcan au fost jucate de 13 orî, localisările dnei Maria Baiulescu după Juin și Flerx, Michel și Labiche au fost jucate de 4 orî, opuri d'ale lui Fr. Coppée în traducere de Trailescu s'au jucat de 2 orî. Toți ceilalți autori obvin numai de câte-odată în șirul reprezentațiilor din anul 1898. Acești autori sunt: R. Kneisel trad. de Zotti Hodoș, Alexandru P. Petrin, V. Macovișteanu, C. Stamati-Ciurea, I. Negruzzi, I. L. Caragiale, Coriolan Brediceanu, Theochar Alexi, R. D. Rosetti și Frideric Wallis trad. de Elena Mureșianu.

Autorii au fost deci cu toții 15, dintre cari 10 români și 5 străini. Piese originale au fost 49 și străine 6. Dintre cele străine 4 traduceri și 2 localisări. Piese publicate în biblioteca teatrală s'au jucat de 9 orî și anume s'a jucat „Soare cu ploaie“, comedie într'un act de Iosif Vulcan de 3 orî, „Idil la țară“, co-

medie într'un act după Juin și Flerx, localisată de Maria Baiulescu de 3 orî, „Prolog“ de Iosif Vulcan de 2 orî, „Un om buclucaș“, comedie într'un act de Michel și Labiche, loc. de Maria Baiulescu, odată.

După conținut, piesele jucate în marea lor majoritate au fost comice și anume speciî mai ușoare, ca piese populare, comedii într'un act, vodvile, monoloage comice, cântonete, farse. Piese mai serioase au fost numai două: „Pater“, dramă într'un act de Fr. Coppée trad. de Trailescu și „Lăutarul din Cremona“, dramă într'un act de Fr. Coppée trad. de Trailescu.

Cu privire la timpul reprezentațiilor constatăm, că în ianuarie s'au dat 6, în februarie 11, în mai 2, în iunie 2, în iulie 1, în august 11, în septembrie 3 și în noiembrie 1. Nu s'au dat de fel reprezentații în lunile martie, aprilie, octombrie și decembrie. Cele mai multe reprezentații s'au dat în lunile februarie și august (11 și 11).

Dacă luăm în considerare mediul social, în mijlocul căruia s'au dat reprezentațiile mai sus înșirate, vom afla că în 12 cazuri reprezentațiile au fost date de țărani români sub conducerea învățătorilor ori în organizația corurilor cu deosebire bisericăști, în 6 cazuri ele au fost aranjate din partea meseriașilor români, în alte 6 cazuri, la cari nu am putut afla anume pe arangiatori, impregiurările ne fac a crede că jucătorii au fost tot țărani ori meseriași români, 3 reprezentații a arangiat tinerimea școlară, iară pătura așa numită cultă a societății noastre a arangiat în decursul anului 1898 numai 10 reprezentații teatrale în sinul seî. Observăm, că dintre reprezentațiile arangiate de societatea cultă 3 au fost date cu ocazia adunărilor generale ale Asociației pentru literatura română și cultura poporului român, și ale Societății pentru crearea unui fond de teatru român, care va să țină oare-cum ex offio. Amintim la locul acesta, că pe întreg teritoriul coroanei sf. Ștefan nu există decât o singură societate de diletanți români cu statute întărite, care are anume menirea să cultive arta teatrală; această societate este „Progresul“ din Făgăraș. Dar și această societate a arangiat în decursul anului 1898 numai o singură reprezentație teatrală jucând 2 piese: „Cărăbușul“, vodvil în 2 acte de C. Stamati-Ciurea și „Paraclisierul“ vodvil într'un act de V. Alexandri.

Cu privire la localități aflăm următoarele date statistice. Plecând din Brașov și urmând înainte în comitatele vecine constatăm, că s'au dat în comitatul Brașov 4 reprezentații (Brașov 3, Bod 1), Făgăraș 3 (câte una în Făgăraș, Veneția-de-jos și Sâmbăta-de-jos), Sibii 3 (2 la Sibii și 1 la Orlat), Hunedoara 4 (2 în Deva, câte una în Boholț și în Hațeg), Caraș-Severin 6 (3 în Oravița-română, câte una în Mehadia, Gherliște și Bocșa-română), Timiș 2 (câte una în Cuvșci și în Lighet), Torontal 1 (Comloșul-mare), Arad 2 (câte una în Chișineu și Pecica-română), Bihor 3 (2 în Beinș și una în Oradea-mare), Sătmar 1 (la Bicsad), Bistrița-Năsăud 3 (Sângeorgiul-român, Ragla, Bistrița), Alba-Inferioară 6 (3 la Blaș, câte una în Abrud, Câmpeni și Vidra-de-sus).

În cestiunea localităților ne luăm voe să amplificăm statistica noastră. Cum urmează:

	Reprezentații în 1898
În com. Brașov se află Români:	31.106—35·85% 4
„ „ Făgăraș „ „ „	78.725—89·24 „ 3
„ „ Sibii „ „ „	98.716—66·37 „ 3

În com. Hundoara se află Români: 238 486—89.02 %	4
„ „ Caraș-Severin „ „	311.335—76.37— 6
„ „ Timiș „ „	161.449—36.94— 2
„ „ Torontal „ „	87.445—14.85— 1
„ „ Arad „ „	208.957—60.81— 2
„ „ Bihor „ „	219.940—42.58— 3
„ „ Bistrița-Năsăud „ „	70 466—67.37— 3
„ „ Alba-Inferioară „ „	151.397—78.41— 6
„ „ Sătmar „ „	107.947—33.37— 1

38

Nu s'aun dat de fel reprezentațiunii teatrale în următoarele comitate locuite de Români:

Comitatul Mureș-Turda cu Români	62.189—35.01 %
„ „ Târnava-mare „ „	53.644—39.64 „
„ „ Târnava-mică „ „	49.573—49.06 „
„ „ Cojocna „ „	133.277—59.20 „
„ „ Sălagiu „ „	117.711—61.57 „
„ „ Turda-Arieș „ „	107.491—71.39 „
„ „ Solnoc-Dobâca „ „	166.806—76.21 „
„ „ Trei-Scaune „ „	17.360—13.42 „
„ „ Ciuc „ „	14.470—12.68 „
„ „ Cianad „ „	12 689—10.49 „
„ „ Bichiș „ „	6.019—02.33 „

Acestea sânt datele statistice, cari le-am adunat asupra mișcării teatrale la noi în decursul anului 1898. Resumând, putem constată înainte de toate, că mai mult s'aun jucat în mijlocul poporului nostru piese originale românești, cari reprezintă oarecum viața noastră proprie de la sate și de la orașe.

Aproape exclusiv numai piese comice află intrare pe scenele noastre, ceea ce e un semn caracteristic pentru indeletnicirile literare ale poporului nostru. Cei mai iubii autori în materia aceasta sânt marele Vasile Alexandri și Iosif Vulcan. „Biblioteca teatrală“, ce apare sub îngrijirea comitetului Societății pentru crearea unui fond de teatru român a aflat intrare în mijlocul iubitorilor de teatru, dar se pare totuș că oarecare schimbare în felul alcătuirii ei va fi o necesitate isvorită din inclinările speciale și gradul de cultură al poporului nostru.

Februarie și august sânt cu deosebire lunile în cari poporul nostru se indeletnicește cu arta teatrală. Din contră în martie, aprilie, octombrie și decembrie nu se află nici o reprezentațiune. Cei mai doritori de teatru în mijlocul poporului nostru sânt țerani și meseriașii români. În 12 comitate cu 1.665.969 de locuitori români s'aun dat 38 de reprezentațiunii teatrale în decursul anului 1898, iară în 11 comitate cu 732.219 de locuitori români nu s'a dat nici o reprezentație pe scenă. Numărul reprezentațiunilor nu stă în raport cu numărul locuitorilor români din ținutul respectiv, nici cu densitatea populațiunii ori cu procentele Românilor față de alte naționalități. Explicarea numărului reprezentațiunilor teatrale în diferite ținuturi va trebui căutată decî în alte împrejurări.

Am dis la începutul studiului nostru, că conclusionile noastre de astă-dată vor fi cam timide, de oare ce a trage conclusioni hotărîte și neîndoioase dintr'un început atât de modest nici nu este cu cale, nici în ceopund metodului științific de scrutare, pe care îl urmăm. Cu toate că datele noastre statistice grupate și analizate din diferite puncte de vedere, ca printr'un farmec, ne îndeamnă mintea a face deducțiuni teoretice privitoare la calea ce ar fi de urmat întru promovarea cestiunii teatrale în mijlocul nostru, totuș remănem credincioși principiului nostru și de astă-dată nu vom cuteză a stabili dintr'un așa mic început

principii pentru viitoarea noastră activitate pe acest teren.

Să remănă pentru acum stabilit numai adevărul, că poporul nostru se interesează de arta teatrală, care pare a fi la densus o necesitate culturală inherentă firei sale ethnice și că astfel este o datorință a lucrătorilor nostri culturali de a căută să facă de ajuns a-cesței necesități.

În anuarul viitor al Societății noastre vom continua.

R u i n a .

Ruina stă pe-o culme, stă tristă, gînditoare.

A-ncongiurat-o surda tăcere de altar.

Bolnav de boala vîrstei, un paltin secular

Covor de frunze moarte î-ășterne la picioare.

O pînză deasă, neagră, se-'ntinde stăvilar

În aerul, prin care furtuna o să sboare:

Cer copleșit de neguri, făcut să te-'nftoare,

Ca-'ntr'un sfîrșit de lume, ca-n iad fără hotar.

P-stietate. Piere de tot de tot lumina.

Un cerșetor, pe-o piatră oprindu-se să stea,

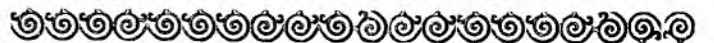
Se uită sus și vede trecutul lui: ruina

Și-n vreme ce-o privește, tresare. „Uite-o stea!“

S'a rupt din nori un petec . . . A licărit divina Speranță . . .

Cu ce sete se uită el la ea! . . .

HARALAMB G. LECCA.

Lanțul de aur.

Novelă svedică de Onkel Adam.

Traducere de Mihail Eminescu.

(Fine.)

„Cînd intraî la conte, el părea adîncit în cetirea unei epistole. Așă, ești domniata — disese el cînd me vedu, — domniata vii să predicî sufletului meu pace? . . . atunci începe domnule, va fi interesant de a te ascultă! haha! hahaha! acuma abiă sînt cuminte . . . hahaha! . . .

Me retrăseî dinnaintea privirei schinteietoare și mânei ridicate, care me amerință . . . eră nebun; buzele sale cele palide tremuraî de furoare și pîrul lui negru sta în desordine pe fruntea sa, de pe care curgea o sudoare rece pe față-î. Vedui că aice nu puteam face nimica și trăseî clopoșelul, spre a chiemă pe servitor. Acesta veni — palid și plîns.

Ian caută — disese cîntel ridînd sîlbatec — ian caută părinte! toată noaptea a vîrsat șiroaie de lacrimi și a îndrugat la negliobiî numai și numai pentru că i-am arătat prostului că nu aveam nici eu, nici el suflet . . . că nu există nici reu, nici bine! . . . da foarte comicî mai sînteî, haha, hahaha! ca niște oi . . . inse credeî-me, el ar fi venit de ar fi putut, dacî

el nu mai este și n'a venit. Da stați numai și căutați la cerul vostru, e aer, nimica alta decât aer, me înțelegeți? Pământul e-un trup solid, din care cresc oameni, plante, pomi, curechii și peste el cerul, ce se numește în limba cultă atmosferă, aer... ei, acuma n'o înțelegeți? .. e clar ca ziua.

— Veți domniata — continuă el — oamenii sunt un fel de animale răpitoare, care și imblânziți nu lasă natura lor; ei sunt mai rei decât fiarele; căci chiar tigrul iubește copiii... iubește soția sa;... Inse vedeți omul, el o omoară. — El puse mâna înaintea feței sale și plânse cu hohot.

— Eă nu știu — șopti servitorul — ce-o fi cuprindând epistola. Conte le o primă eră seara. El eră așa de voios, când vedu adresa și eă eșii din cameră. Inse când m'am reintors, el eră așa cum îl vedeți acuma. Sărmanul conte; eră un stăpân așa de bun.

Contele se sculă repede ca și când ar fi fost spăimântat de ceva. Vuuu! — duse el și privirea-i iritată se rătăci prin casă — eră așa de mult sânge, așa de mult venin, care curgea pe pământ și șerp pătăși cu alb se târia în șiroaiele de sânge, eă inse stam sus și priviam cum se înghiția unii pe alții. O turturică albă sbură de asupra pământului; inse un șerpe își rădică capul din adâncime și apucă pe turturica albă. Ea fălăia sărmana mititică; inse o parte după alta fu înghițită de gura șerpelui... eră repausată eă maică, care o înghiția... vuuu!.. eră inspăimântător să veți, și nici o rață de lumină și speranță nu mergea în jos prin aburul de sânge!.. haha! hahaha! părinte, eră numai un joc al fantasiei... inse totuș o imagine a adevărului. Maică-sa și soțul ei o omoriră... înțelegeți acuma?

Cam în astfel urmă nenorocitul de-a vorbi mai multe zile. Eă remăse acolo căci speram că va fi mai bine. Chiamasem un medic. El întrebunța mai multe mijloace, fără să fie ajutat vreunul. Conte le eră și remase nebun și nu dormia nici-un moment. În fine cădu la pat; atunci me chiamă iarăș. Căt de mult se schimbă: ochii se întunecoși erau înfundați tare și ardeau ca o flacăra pe jumătate stinsă, fața-i eră sbărcită și fruntea încrețită. El zăcea tăcut și nu respundea la vorbele mele.

Servitorul își înmanuă pe ascuns epistola nenorocată. Eră de la Don Caldero și sună astfel:

Domnule conte!

Când va ajunge epistola aceasta la domniavoastră, eă nu voi mai fi, ea stă scrisă gata în portofoliul meu, spre a ve fi; trimisă după moartea mea. Ve sunt dator c'o lămurire spre a ve deduce de la ideile false despre o altă lume. Eă de mult n'am creșut în aceasta, dară eră unul din amuzamentele mele favorite de a vedé cum cred visătorii și-mi petreceam când vedeam că un om e înșelat prin credința sa, căci rideam în sufletul meu de o astfel de rătăcire. Eă v'am dus pe aceasta cale, ați fost un obiect dorit pentru observațiunile mele.

Eă sunt catolic. Am vedut din juneața madone plângende, am audit narându-se despre miraculele sfinților, am fost silit să cred tot și am finit necredând în nimica. Toată religia are de fundament convicțiunea despre existența și eternitatea sufletului omenesc, pentru aceasta există inse așa de puține argumente, ca și pentru adevărul legendelor. Omul e un animal ca și celelalte, are inse crieri mai desvoltați, o mulțime mai mare de organe pentru simțurile sale, e de trebuință dară numai viața nu și suflet. Aceasta viață o fi fiind

focul, căci recele e moartea. Așă m'am fost convins, că sufletul e o poveste popească, inventată spre a se puté guvernă corpurile mai ușor. A doua ce aflați e, că există un Dumnezeu, care inse nu mai are grigea suferințelor noastre, că totul se direge de cătră o trebuință naturală care chinușce în acelaș timp de-odată milioane de oameni până la moarte tocmai astfel cum lasă să peardă arborele frunzele sale, și care nu se abate măcar un pas de la calea ei. Am vedut cum aș rămas jurăminte călcate nepedepsite;.. eă am împărțit cu o copilă, pe care o iubiam mai mult decât viața mea, o hostie sfințită, cel mai sfânt lucru pe care-l cunoșeam atuncea;.. ea călcă jurământul și fu fericită, și eă care-l ținuși am fost nefericit. Am început atuncea a crede într'o soarte și nu într'o prevedință și-am învățat a desprețui pe oameni spre a nu fi silit de a-i urî.

Te găsiți pe domniata și pe Iulia, soția dtale... eră fiica ei; ea eră frumoasă și încă nici o tentațiune n'o pusese în lumina-i adevărată. Atunci se deșteptară pentru un moment vechile mele visuri de un amor fidel și excusam pe maica din cauza fiicei, pe maica ei o iertam, care lovise așa de adânc cel mai sfânt din toate simțemintele, dacă există într'adevăr ceva sfânt. În scurt, dle conte, eă me visam înapoi în juneața mea poetică, uitați principiile mele logice și credința în Maria înflori de noș în sufletul meu ca și florile ce prind rădăcină în cenușa spulberabilă a unui vulcan; credeam că Maria me va întimpină în cealaltă lume cu bucurie, și că vom umblă împreună fără macul în sferile celelalte. Veți, dle conte, că ideia despre eternitate și Dumnezeu provine din amor și că unde nu e amor, nu poate fi nici credință.

Soția dtale muri de-odată în ziua jurământului făcut de mine și Maria. Țineam aceasta de-o arătare a cerului de la densa, care acolo peste nori me iubiă încă... Credeam că maica a chiamat pe fiica sa, pentru că eră singură aici pe pământ, care-i aducea aminte de jurământul călcat; inse... me înșelam.

De abia me reintorsesem în Spania, când primii o visită de la un călugăr. Iertați senor — duse el — dacă vin cu o întrebare cam gravă; ai dta un lanț de aur, pe care l-ai căpătat odinioară de la o damă mare pe care o iubiă? — Eă căutați la el mirat și respunse: Da ce poți ști dta despre aceasta? — Ba da, senor! Eă am preparat pe o femeie bătrână la moarte, care se ocupă cu facere de venin și ea mi-a mărturisit următoarele, dându-mi voie de-a le spune și eă, dacă aș puté folosi cu aceasta ceva. Eă fui chemat — nară ea — la o damă jună și frumoasă. Ea se numia Maria Viso (se numia astfel amanta dtale?) și ea me rugă de-a pune în lăcata unui lanț de aur o otravă tare. — Cu toate că femeia criminală eră obișnuită cu astfel de comisiuni, cu toate astea dicit, întrebă cine o să poarte lanțul. Dama atunci respunse că lanțul i-ar fi fost dat de-un peșitor obraznic cu numele Caldero și că ea ar voi să i-l trimită acum înapoi. Ea duse încă, că părinții ar voi s'o silească la asta unire și că dta ai vré să tragă folos din ea.

Atunci femeia a pus otrava în lăcată. După aceea dama se mărită după un eretic și aceasta trezi conștiința otrăvitoare, fiind că cu toate crimele ei grave, ea eră o catolică drept-credincioasă. Atuncea ea cercă de-a ve găsi pe dvoastre, sperând că va puté să nimicească planul damei. Mărire Domnului că n'ați purtat lanțul, căci ați fi murit negreșit. Ar fi foarte bine să-l dăruieți

monăstirei noastre s'ermăne, căci curatului e totul curat și din foc aurul ar eși lămurit.

Stam înlemnit. Așa dară a fost voia sorții ca fiica să moară pentru crimenul maicii.

Inchipuește-ți acum, domnule conte, dacă poți, sufletele repositurilor. Visează-ți acuma un cer pe pământ cu o femeie, ține-te acuma de credința unei vieți eterne!.. dacă o poți aceasta, atuncea ești intradevăr nerod. Eū m'am reintors la idea mea cea veche. Pământul rămâne pământ și nimica alta. Când veți ceti-o aceasta, eū voiū fi mort... rece... înmormântat. Dacă inse am un suflet nemuritor, atunci vei ști cu prinsul aceste epistole înainte de a-ți sosi. De n'ai fi presimțitu-o aceasta, atunci crede că am fost numai o mașină orologică, are a cântat urechei dtale ascultând o mulțime de cântece de sirene... peana a plesnit... lanțul s'a finit și acuma nu mai există nimica din acela ce a fost odinioară amicul dtale

Caldero.

Victima deplorabilă a atheismului rece și a misantropiei lui Caldero ședea încă în una și aceeași pozițiune și căută posomorit înaintea sa, fără a spune vre-un cuvânt și numai din când în când eșiă câte o oftare înădușită din peptul seū. Eră dar, că peste curând avea să afle pace, căci puterile sale scădeau din zi în zi.

Eū ședeam mai neîntrerupt lângă patul nefericitului, căci așteptam un moment de lumină ca să pot v'ersă mângăere în inima sa.

Într'o seară, după ce asta stare durase patru-spre-șeci de zile fără întrerupere, eū ședeam la masă și cetiam cu spatele întors spre conte; atunci auđii un șoptet lin... asculta!... eră o rugăciune călduroasă și din inimă pentru pace și repaus în moarte, pentru iertarea păcatelor. Eū îl lăsa să-și dică ruga până 'n sfârșit. Cine-i aici — întrebă contele încet. Eū me apropiu de pat. — Dta părinte? — urmă el cu blândeață — și încă deștept. E' târziu. Eū sūnt fericit, părinte, căci se face în curând ziua... am avut o noapte lungă. Eū mor, inse simt în mine o voce tare, care strigă: Amor e credința; și eū me plec umilit înaintea Dumneđeului amorului și me închin lui. Am rătăcit pe căi false și nenorocirea me prigonă;... m'am făcut prin ușorința mea omoritorul Iuliei. După acea veste sfârșitoare me silisă nu cređ în nimica, căci e o ușurare pentru inima mea culpabilă de a nu crede într'un judecător; inse sufletul meū se întunecă... acuma e așa de ușor împregiurul meū și me simții așa de ușor de când m'am rugat. Eū m'am rugat... n'am făcut-o aceasta de mult; inse m'am rugat ca un copil evlavios, ca atuncia când maică-mea imi unia mânila și me învăța a me ruga. Ah! așa trebuia să fie totdeauna.

El tăcu și puse capul pe perină și căută la mine cu privirea sa blândă și îngerească. Eū căđusem în genunchi înaintea patului seū și me rugam pentru repausul sufletului seū și mulțumiam lui Dumneđeū pentru raza de lumină și speranță, ce o aruncase în noaptea unui nenorocit. Doamne! — așa me rugam — dă-i lumină în întunecul seū. Lumină, — murmură el încet după mine — Doamne! mai multă lumină... mulțumesc... e lumină!

El închise ochiul... o oftare adâncă... și el căp'etă într'o altă lume explicarea enigmei, a căreia soluțiune o aflase de abia în momentul seū cel din urmă. El repausă acum lângă Iulia sa în mormântul familiei; acesta e plin. Bucățile marcei sale sfărmate staū improșcate pe pământ pe lângă sicriu și cheia fu aruncată în mormânt.

Poesii populare.

Din comuna Șard (comitatul Albei-Inferioare.)

Grunză verde ca n'lbă,
Legână-ma's ca iarba,
Ca iarba primavara,
Când o calcă carēle,
Roii cu picioarele,
Caii cu potcoavele,
Bivolii
Cu pinteni,
Măndrele
Cu cismele.

Mori mândră, să mor și eū,
Să ne fac' un cop'erșeū,
Să ne 'ngroape la oaltă,
Să se mire lumea toată
Că noi ne-am fost dragi o lată.

Bade, pentru ochii tēi,
Me ur'esc părinții mei,
La fântăuă
Nu me mână,
Num' odată 'n săptămână.
La sp'arlaz
Nu-mi daū răgaz,
Coată, bade, să te las.
— Lasă-me, mândruță, zeū,
Că ție ți-o părea reū.

Du-te, bade, dracului,
Că ce-al ăis ađi, m'âne nu-i
Sara vii și me iubești,
Điua me ciufuluiești.
Sara vii și șeđi cu mine,
Điua me riđi ca ș-un căne.

Mēi badiță, peană verde,
Reū me tem că iar te-oi perde,
Că te-am mai perdat odată,
Și te-am cătat lumea toată.
Te-am aflat în bolta scrisă,
Unde țin dragostea 'nchisă.
M'am rugat boltașului,
Să-mi deie cheițele,
Să descui bolțițele,
Să-mi mai v'ed dragostile.

Frunză verde, frunză verde,
Frunza verde nu me 'ncrede;
Și me 'ncrede 'n hai uscată,
Că mai de multe-i m'ancată.

Frunză verde, lemn domnesc,
Ăn drăguț, ficior popesc,
Nu șciū nume,
Cum i-aș pune;
Că i-aș pune: frunză verde,
Reū me tem că iar l-oi perde;
Că l-am mai perdat odată,
Și l-am cătat lumea toată,
De-aici până la Sibiiū.
L-am găsit subt un gutăiū,
Gutăiū-i cu trăznicele,
O! vai, de ăilele mele.

SALON.

SERBĂRILE DE LA SĚLIȘTE.

Discursul președintelui Iosif Vulcan

la deschiderea adunării generale din SĚliște a Societății pentru fond de teatru român, la 18/30 Iulie 1899.

Onorabilă adunare generală!

Gândul care trebuie să ne stăpânească totdeauna, în viața familiară și obștească, în cercuri mai restrinse și 'n întruniri d'ale fruntașilor, este dorul d'a ne ridică națiunea.

Câte doruri are sufletul omeneșc, nici unul nu este atât de frumos și atât de sfânt ca și acesta; căci nu poate fi nimic mai mareș, decât a-ți servi mama, a-ți face datoria de fiu credincios al ei: iubindu-o cu evlavie, ocrotindu-o de toate relele și făcându-i un traiu priincios, de care să ve puteți bucură împreună.

Dragostea mamei pentru copilul ei este cea mai puternică și cea mai trainică din toate simțirile câte a sădit firea în inima omenească. Începe de odată cu nașcerea noastră și nu ne părăsește decât la cea din urmă resuflare a ei. Celelalte doruri, toate sunt vremelnice și trecătoare. Se ivesc, ne înalță în lumii închipuite, apoi încetul cu încetul aripele slăbesc, șborul lăncezește și 'n cele din urmă se sting și pier par că nici n'ar fi fost.

Dorul măririi te încălzește numai până ce ai atins culmea, apoi strălucirea ei îți pare orbitoare și șgomotul obositor; dorul bogăției, dacă-l vești împlinit, nu te mai îndestulește, îți deșteaptă iar alte dorințe și ești vecinic nemulțumit; dorul frumuseții, care ademenește atâtea inimi tinere, cu trecerea anilor se duce și el; dorul dragostei, atât de dogoritor la început, cu timpul scade, se potolește și de multe ori recește cu totul: numai dorul mamei nu trece, nu încetează nici odată; numai acela ne luminează necontenit, veghiând cu atâtea bucurie la leagănul nostru, cu câtă însuflețire ne incunună fruntea în luptele vieții, cu câtă duioșie ne leagă ranele, cu câtă compătimitime ne mângăie 'n dureri și cu câtă sfințenie ne ține pururea arđendă candela amintirii jelitoare și nemângăiate.

A nu-ți iubi mama, este cel mai mare păcat; a o părăsi și chiar a te lăpădă de ea, tocmai în vremuri de primejdie, este cea mai murdară ticăloșie; a-ți ridică pumnalul asupra ei, este a te doborî mai jos de fiarele selbatice.

Mama noastră a tuturor a națiunea: o vrednică mamă, care a îndurat miș de suferințe; iubitoare și bună, care ș-a pus în cumpănă pentru noi toate pozoabele; de neam mare, căci e odrazla gintei latine, din care ș-a adus comori de însușiri — neprețuite, ce alții n'au. A fi vlăstarii ei, e mândria noastră. A o iubi și a jertfi pentru ea tot, chiar și viața, e datoria noastră de oameni cinstiți.

Iată cuvântul pentru care Românul își iubește neamul, cuvântul pentru care e dator să-l iubească și pentru care desprețuește ori ce momeli și nu-i pasă de câte pedeci i s'ar pune în calea acestei iubiri.

Dragostea de neam a fost din moși-strămoși chiarul vieții noastre naționale. Ea ne-a scăpat din urgiile veacurilor trecute; ea ni-i și acuma steaua conducătoare pe calea vieții; tot ea are să rămăie în veci farmecul, care ne domnește inima și ne robește sufletul.

Poți să fii cât de serbătorit: departe de neamul teș, de vatra ta, deodată te trezești că ți s'a urit de toate; tămăierea nu-ți mai face plăcere, pompa nu te mai farmecă — și afli că impresorat de comorile tale, ești sărac, căci inima ți-i goală; că 'n mijlocul veselilor șgomotoase, sufletul teș tace nepăsător, — că între cei ce te omoară cu dragostea lor, te simți atât de străin, atât de trist. În momentele acelea te apucă uritul, care te usucă ziua-noaptea și-ți deșteaptă un dor ce-ți mistue toată ființa: dorul de neamul teș, de vatra ta, care te-a născut și unde ai fost atât de fericit. Și dorul te mână să te scapi de tot ce-ai agonisit, să lași pompă și mărire în plata Domnului: să te rentorci acasă, de unde ai plecat în lume, sărac cum ai venit, dar cu credința să găsești acolo o comoră mult mai prețioasă, mulțumirea, care să inauzească amurgul ăilelor tale și să-ți redea fericirea pe care ai pierdut-o. Căci nu este în lume fericire decât numai în sinul neamului teș și nu-i pe pământ neam atât de vrednic ca neamul din care te tragi; limbă dulce și armonioasă, ca limba maiceii tale; oraș atât de frumos ca sătuțul în care ai văduț lumina ăilei și unde ai copilărit; loc sfânt, ca și caminul părintesc căruia te închini smerit.

Aceasta simțire are o putere supra-omenească, o putere care ne copleșește sufletul și ne subjugă mintea, o putere care dă zbor nădejdei și curagiū voinței noastre, o putere căreia ne supunem cu fală. Puterea aceasta se numește, *conșciința națională*.

Conșciința națională ne spune ce suntem și ce trebuie să fim; ea ne deșteaptă mândria de neamul din care ne tragem și ne arată ce avem să facem ca fii vrednici ai neamului; ea ne învață să ne iubim graiul, obiceiurile, portul și tot ce-i al nostru: să nu le dăm pe câte comori sunt în lume; ea ne dă curagiul, ba chiar ne poruncește, să ne înfătoșăm totdeauna și pretotindenii ceia ce suntem, ceia ce vrem să rămănem.

Istoria veacurilor ni e mărturie, că poporul cu conșciința națională n'are să se teamă de nimic. Poți să-l izbești cât de crud, tot n'ai să-l strivești; poți să-i pui câte stavile, tot n'ai să împedeci înaintarea lui; poți să-l nedreptățești cât de volnic, tot n'ai să poți opri avântul lui: căci conșciința națională e scutul care-l apără și țaria care-l scoate biruitor din toate primejdiile.

Volnicia poate să-i răpească tot, să-l facă rob, să-i stingă chiar viața; dar nu-i putere 'n lume, care să-i cuprindă inima și sufletul, care să-i nădușe simțirea și să-i sugrume conșciința națională.

*

Datoria fruntașilor ori căruī neam este dară a deșteptă, a înrădăcina și a desvoltă conșciința națională. O muncă aceasta la care trebuie să ia parte toți, căți țin să fie vrednici de cinstea obștească, dând cea mai bună parte a puterii lor. Și cine este acela, care s'ar retrage când mama, când națiunea, îi cere sprigunul? Nu-i datorie mai sfântă decât aceea față de sângele teș; nu-i mulțumire mai dulce, decât aceea că ți-ai împlinit aceasta datorie; și nu-i mândrie mai naltă,

decât aceea că și tu ți-ai dat ajutorul la ridicarea neamului teău.

Aceasta uriașă și dumnezeiască muncă, ce frământă neamurile, se face prin răspândirea culturii. Cultură de jos și până sus, iată temelia cea mai tare pentru a se clădi pe ea viitorul unei națiuni. Cultură, iată ce avem să propovăduim noi necetat.

Cultura inse numai atunci poate să pătrundă în măduva ființei poporului, numai atunci poate să prindă acolo rădăcinii vênjoase: dacă e potrivită firei lui, felului seă de cugetare, trebuințelor sale și traiului seău.

Orî ce încercare de a-î impune alta cultură, e numai o pierdere de timp și de parale, o siluire păgubitoare, care-î ameteșce capul și 'n cele din urmă te alegi cu nimica; întocmai precum nu poți sămăna orî ce sămăntă în orî ce pământ, căci aceasta nu încolțeșce sămănta și în loc de rodul dorit — te trezeșci cu polomidă, știr și scăești . . .

Prin urmare, singura cultură priincioasă pentru un popor, menită să-î între în fire, singura pe care o pricepe și care poate să-l ridice, este *cultura națională*.

Cultură națională! Aceste sânt cuvintele ce popoarele tinere aă să le scrie pe steagul cu care pornesc în marea mișcare a renașcerii lor culturale. Acesta e și steagul nostru.

Să facem dar acestui steag un loc de cinste în cercul familiei noastre; să-l atărnăm de amvonul bisericeii; să-l aședăm pe catedra școalei; să-l innălțăm în fruntea teatrului; falfăitul lui să însuflețescă pe poeții nostri și pe toți cei ce țin în mână condeiul, penelul și dalta; să-l ducem în toate petrecerile noastre; să-l purtăm tot în sufletul nostru orî unde am merge și orî ce am face; să-l arborăm pe picul munților, să-î vadă toți din toate părțile și să se adune sub el; pentru el să trăim și să murim; și murind, să lăsăm cu limbă de moarte urmașilor nostri: să-î remăie vecinic credincioși.

*

Măreață privesc această vedând pe toți la lucru pentru cultura națională.

Înfățișarea satelor de odată se schimbă. Casa cea mai frumoasă e școala, o droaie de copii întră vesel, întimpinați de învățători harnici. Flăcăii citesc gazete și bētrâni ascultă. Bărbații se duc în biblioteca ambulantă să-și ceară cărți de cetit, scrise anume pentru popor. Fetele și nevestele lucrează pentru expoziție, sub conducerea unei coconițe eșită din internat. Iar colo este o întrunire culturală; un tiner de la universitate, care-și face vacanțele 'n sat, ține poporului prelegere din cele ce-a învățat la școli.

La orașe frunțașii, ca niște frați de cruce, dau umăr la umăr și propășirea face minuni. Vorba ce-î conduce este: „Totul pentru cultura națională“. În fiecare casă cel puțin câte un diar românesc. În deosebi damele spriginesc călduros literatura națională. Iar casele toate aă câte o bibliotecă în care giseșci toate scrierile bune româneșci.

La ușa bisericilor este o cutie, cu inscripția: „Pentru cultura națională“; unde fiecare aruncă bucuros obolul seău. În școli altă cutie, spre acelaș scop, în care băeții și fetițele cu fericire își pun bănușii. În familii tot asemenea cutii te 'ntimpină; și cine ar pute refușă pe cocoana, când te poșteșce să dărueșci ceva! ? Te duci la restaurantul orî la oțeluri româneșci, pretotindenî găseșci pe masă cutia. Burlacii, cari n'aă nici casă nici masă, dar se întrunesc totdeauna la acelaș

birt, ș-aă pus și ei în mijlocul mesei o astfel de cutie, ca să aibă între dēnșii un altar, la care să se 'nchine și care să le facă bucurie.

Și nu este nici o petrecere, unde șăgalnice fete cu ochi seducători să nu te supună unui plăcut birt pentru cutie.

Și nu este nici o nuntă, în care „jocul miresei“ să nu se danseze pentru cutia culturii naționale.

Și nu este nici un botez fără aceasta cutie. Se și umple cu vēr; părinții, nănașii, ba și frățiorii, toți cinstesc cu plăcere . . .

Și astfel unui dându-și talentul, alții obolul saău brațul: tinerimea cu rivnă călcând în urma înaintașilor oboșiți, — norii vremii posomorite se risipesc și se iveșce curcubeul unui viitor senin.

La zarea lui imi pare că ved ridicându-se ca din povești și Teatrul Românesc . . .

Și cuprins d'o negrăită fericire, ca cel ce ș-a vedut visul cu ochii, cad în genunchii tremurând și 'nalț spre cer glasul meă slăbit:

— Acum slobozeșce, Doamne, pe robul teău . . .

*

Salutându-ve cu stimă și dragoste frățească, deschid adunarea generală!

S e l i ș t e . *

Duminea viitoare, în 18/30 iulie și în zilele ce urmează, ochii tuturor Românilor vor fi îndreptați la Seliște, frumosul și românescul orașel de la poalele Carpaților, cari mărginesc Ardealul spre miazădi.

În zilele acestea adecă se va ține la Seliște adunarea anuală a frunțașei noastre însoțiri, care are de scop întemeierea unui teatru național la Români din Ardeal și Ungaria și peste tot înaintarea și spriginirea literaturii și artei teatrale româneșci.

Adunările bisericești, școlare și culturale aă pentru noi Români o însemnătate deosebită. Subjugați în privința politică, neiertându-ni-se să ținem adunări politice naționale, adunările culturale sânt acele, unde în timpul de față poate să se arete și să ese la iveală caracterul și firea noastră românească.

Frunțașii nostri adunați la un loc pe una saău mai multe zile, se cunosc mai bine unul cu altul, își împărtășesc cu graiă viu păsurile, durerile, bucuriile și dorințele, își fac planuri pentru continuarea luptei naționale în viitor și capetă nouă curaj, însuflețire și îndemn la luptă.

Unire, curaj și însuflețire — iată ce răspandesc adunările noastre în sinul poporului, pe lângă cunoșcințele folositoare ce și le căștigă fiecare, care ia parte la astfel de adunări și urmăreșce cu luare aminte mersul lor.

Când sântem mai mulți la o adunare culturală, ne dăm seamă de înaintarea noastră, chibzuim mijloacele cari ne duc mai sigur la scop și simțim cu toții, că sântem și numărăm și noi ceval!

Iată pe scurt însemnătatea adunărilor noastre. Și dacă cele mai mici adunări din câte un ținut sânt de însemnătate, cu atât mai mare preț aă acele la cari se întrunesc Români din toate părțile, chiar și din cele mai îndepărtate locuri.

* Din „Foaja Poporului“.

Astfel este și adunarea însoțirii de teatru, care se ține duminica viitoare la Seliște.

A fost foarte bun și norocos gândul conducătorilor însoțirii, când au hotărât să ție adunarea la Seliște, căci cu toții șcim ce e Seliștea și cine sunt Seliștenii, sub care nume înțelegem toată marginea, adică frumoasele sate românești, cari încungiură Seliștea și al căror centru este ea.

Cu toții șcim, că în Seliște și giur sunt cele mai frumoase și inteligente femei de la țară, cu port neîntrecut în frumusețe și eleganță; că bărbaii sunt unii dintre cei mai deștepți, harnici și întreprindători. Cu toții șcim, că Seliștenii au frumoase întocmiri culturale, au rivna de înaintare și că în piepturile lor, fie bărbai, fie femei, bate cea mai nobilă și înflăcărată inimă românească!

A fost, ăicem de nou, norocos gândul ca însoțirea de teatru să-și ție adunarea în mijlocul acestui popor vrednic, care cu drag o primește și frumoase serbări arangiază din acest prilej.

Datoria noastră este să luăm parte cât mai mulți la această adunare și la serbări, nu numai cei din apropiere, ci și cei din depărtare, nu numai inteligenții, domni, ci și țărani, talpa țării.

Jertfele ce Seliștenii le vor aduce și cu acest prilej pe altarul culturii naționale și dragostea și însuflețirea cu care vor primi și găzdui pe oaspeții din depărtare, vor fi pilde vii și îndemnătoare pentru toți, iar cele ce vom vedea și auzi în Seliște vor stărni în fiecare din noi rivna a lucra pentru binele și înaintarea nației românești, așa cam Seliștenii au știut și știu să lucreze.

SILVESTRU MOLDOVAN.

LITERATURĂ.

Un ecou literar. Revista germană „Das litterarische Echo“ publică în numărul său de la 1 iulie a. c. un articol asupra revistelor literare române. Autorul articolului, dl Georg Adam, spune despre revista noastră următoarele: „Familia din Oradea-mare ținde a satisface trebuințele literare ale populației române din Ungaria și, spriginită de cele mai distinse pene, ea poate reprivi asupra unui trecut de 34 ani. Adevărat că nu poate fi mult depășit cadrul unei reviste de familie. La împregiurarea asta inse poartă vina mai ales raporturile externe materiale. În această revistă se ocupă dl Ilarie Chendi într'un studiu foarte considerabil asupra basmului german Loreley, al cărui interes deosebit îl găsește în faptul că poetul Brentano a reușit să împună propria sa creațiune credinței generale a poporului german. Chendi se ocupă de-aproape cu diferitele variante ale lui Brentano, Eichendorf, Vogt, Loeben, Heine, Wolf, Geibel și sfârșește cu talmăcirea și originea numelui Lurlei. — În aceeași revistă tinărul poet român Haralamb Lecca publică în traducere o poveste poetică a Carmen Sylvei. Pe lângă aceasta mai găsim în „Familia“ articoli originali, produse de poezie populară, și traducerea lui „Tartarin din Tarascon“.

Dreptul public modern al României. Academia Română, în sesiunea sa generală din 1901, va decerne *Premiul Neuschotz*, de 2000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Expunerea principiilor conducătoare ale dreptului public modern al României“ și cercetarea rezultatelor aplicațiunii lor de la 1857 până în momentul de față“.

Lucrarea se va face după programul următor: Cări sunt principiile dreptului public modern al României? Sunt ele întemeiate pe știință? Cu care școală filosofică se leagă? Au fost luate de la alt popor? În cas afirmativ, de la care? pe ce cale? Au intrat în viața sufletească a Românului? Cări s'au dovedit roditoare în aplicațiune? A deviat sau s'a modificat vre-unul în practică? Dacă da, de ce? În ce sens au modificat ele viața publică românească? Ce bine avem dreptul de a aștepta pe viitor de la ele? ce rele sau inconveniente? Cu un cuvânt să se dea o icoană a vieții publice, cercetată după datele realității, logice și conceptelor generale. (Obiectele cercetării vor fi mai ales Constituțiunile și legile mari organice.) Iată ca condițiuni câteva cestiuni, pe cari concurenții vor trebui să le examineze: Suveranitatea poporului. Exercițiul puterilor prin delegațiune. Despărțirea puterilor, delimitarea lor. Obligațiunile militare. Dreptul public militar. Libertatea individuală și restricțiunile ei în drept și în practică. (În teorie e absolută, în practică nu există pentru țărânie, muncitori, etc.) Obligativitatea și gratuitatea învățământului primar. Excluderea femeilor de la drepturile politice și de la unele drepturi civile. Limitarea dreptului de a testa și regimul familiei. Intervențiunea statului în cestiuni sanitare, industriale etc. Rolul statului ca reprezentant al ideii morale, ca factor de progres, intru cât reese din dreptul public. Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1900.

Manuscripte inedite de ale lui Anton Pann. Cercetându-se hârtiile răposatului episcop Ghenadie al Râmnicului, din ordinul dlui ministru al instrucției din România, s'au găsit doue manuscrise inedite ale poporalului fabulist Anton Pann. Unul din manuscrise conține memoriile lui Anton Pann, iar celalalt e un tratat de musică bisericească.

Grădina de legume. Disertațiune poporală rostită de Ioan F. Negruțiu, la adunarea generală a despărțământului Blaș al Asociațiunii, ținută la 31 iulie 1898 în Veza, — a apărut la Blaș, în broșură, în editura despărțământului. Lucrarea intercalată cu mai multe ilustrațiuni, de cari se alătură și la sfârșit, e merită a face serviciu bune învățătorilor nostri.

Carte de școală. În editura librăriei H. Zeidner în Brașov a apărut: „Cartea copiilor“, ilustrată, pentru clasa II primară de St. C. Alexandriu.

TEATRU.

Societatea pentru fond de teatru român la Seliște va avea, după semnele de până acuma, o adunare foarte reușită. Comitetul arangiator de acuma a pregătit o programă interesantă; diletanții țin zilnic probe și se sperează succesul complet. Exosițiua va presintă privitorilor multe obiecte de valoare. Un deosebit farmec are petrecerea poporală a doua zi. Toată presa română salută cu bucurie aceasta întrunire culturală. Și diarele bucureșcene au anunțat-o. Drept interesare a publicului, notăm că membrii se înmulțesc. Dilele trecute a intrat la comitet o listă din Blaș cu 106 fl. 50 cr. În nr. viitor vom publică raport amănunțit despre succesul adunării din Seliște. Deocamdată, anticipăm discursul de deschidere al președintelui.

Asociațiunea și Societatea pentru fond de teatru român. În adunarea generală din Beinș a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român s'a hotărât, ca comitetul central să caute a rea-

lisă o legătură mai intimă între societățile culturale românești. În urmarea acesteia, comitetul central al Asociațiunii, în ședința sa din săptămâna trecută, a decis să trimită o delegațiune, în persoanele dlor Z. Boiș și dr. Cornel Diaconovich, care să reprezinte Asociațiunea la adunarea generală din Seliște a Societății pentru fond de teatru român, în 30 și 31 iulie n., invitând totodată Societatea să-și trimită și ea reprezentanții la adunarea generală din Deva a Asociațiunii, în 27 și 28 august n.

Concert și teatru românesc în Sătmar. Tinerimea română din Sătmar ne surprinde foarte plăcut cu invitarea la un concert și teatru, care se va da în comuna Sasari la casa parochială, în 10 august, cu ocasiunea adunării generale a Reuniunii învățătorilor. Programul concertului: 1. „Moțul la drum“, executată de corul vocal. 2. „Sub patrafir“, declamată prin dl Aurel Nilvan. 3. „Va! de cela ce iubește“, executată de corul vocal. 4. „Sirba“ și „Hora Sinaiei“, dansate prin fetițele: Veturica Bohățel, Cornelia Lupan, Mariți Nuț, Anuca Pelle, Cornelia Pelle, Marioara Pelle și Marioara Pușcaș. 5. Declamație de dșoara Marieta Iernea. 6. „Româncuța“, executată de corul vocal. 7. „Și tă fiule Brute?“, predată prin dșoarele: Elena Cosma, Cornelia Mureșan, Etelca Nuț și Ella Ossian, eleve a internatului „Pavelian“. 8. Tot aceasta în tablou viu, cu iluminare bengalică. 9. „Paracisierul“, operetă de V. Alexandri. Persoanele: Florica, dșoara Augusta Pteanc; Florin, dl Sandru Brancovan. Colivescu, * *. 10. Solo, acompaniat pe gitar, prin dl Sever Nuț oficial la poșta reg. și telegr. 11. „Cisla“, predată prin dnii învățători: Alexandru Anderco, Florian Bandula, Sandru Bolchiș, Ioan Bretan, Teodor Irimiaș, Petru Nagy, Gavriil Moș, Constantin Pușcaș, Andrein Soran și Georgiu Zach.

Producțiune declamatorică-teatrală în Topârcea. Inteligența română din Topârcea a dat la 11/23 iulie o producțiune declamatorică-teatrală, în folosul bibliotecii care se va înființa acolo. Programul: „Noi vrem pământ“, poezie de G. Coșbuc; „Mama Ungurului“ de Th. Speranță; „Vespasian și Pepinian“, dialog de I. Negruzzi; după aceea s'a jucat piesa: „Sărăcie lucie“, comedie populară cu cântece, de Iosif Vulcan. După producțiune, dans.

Producțiune teatrală declamatorică în Rêhău. Tinerimea română studiosă din Rêhău a aranjat acolo marți la 11 iulie n. o producțiune teatrală-declamatorică. S'a declamat poezii, monologuri, dialoguri și s'a jucat piesa „Avinte și Pepelea“ de Alexandri.

MUSICĂ.

De la opera română din București. Dl. *Eduard Wachman*, directorul conservatorului de muzică și declamațiune din București, a fost numit director al trupei de operă de la Teatrul Național.

Un artist român la Sofia. Tenorul Vasiliu a dat de curând două concerte la Sofia, cari au reușit foarte bine, asistând toată lumea înaltă din capitala bulgară. Artistul a fost invitat să mai dea câteva reprezentații la toamnă.

Marsul studenților din Brașov e titlul unei noue compoziții musicale a tinerului maturisant Iustin C. Iuga din Brașov scrisă pe cunoscutul text: „Nu-î viață mai plăcută, decât de student“. Caetul ce conține piesa, reprezintă în frunte gimnaziul românesc din Brașov, cu o mulțime de studenți înaintea sa.

PICTURĂ.

Pictorul G. D. Mirea a terminat importanta sa lucrare comandată de ministerul cultelor din România pe suma de 30.000 lei. Aceasta este un mare panou decorativ reprezentând: „Inaugurarea universității din Iași la 1860“. Panoul va fi așezat la toamnă pe unul din pereții salei universității noue din Iași.

Pictorul Luchian la expoziția din Paris. Pictorii români stăruiesc din ce în ce mai mult să fie reprezentați la expoziția universală din Paris. Astfel aflăm că pictorul Luchian lucrează la un tablou mare: „Christos în grădina maslinilor“ menit pentru acea expoziție. Personajele tabloului au mărime naturală, lungimea pânzei patru metri, înălțimea de trei.

Expoziție de pictură în București. La 1 septembrie se va deschide în București la Ateneu expoziția de pictură a artiștilor în viață, organizată de ministerul instrucțiunii publice. Această expoziție este preliminară a celeia care se va face la expoziția din Paris de la 1900 în secțiunea română.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Instalarea noului episcop al Aradului. Pr. Ssa Iosif Goldiș, noul episcop al Aradului, va sosi duminică în 30 iulie n. după mișcădă de la Oradea-mare la Arad, unde va fi primit cu solenitate mare. Marți la 1 august, ziua de St. Ilie, se va tine instalarea, la care ca mandatar mitropolitan va funcționa Pr. Ssa episcopul Nicolae Popea al eparchiei Caransebeșului, îndeplinind introducerea în scaunul episcopesc al noului episcop.

De la gimnaziul din Năsăud. Chestiunea directoratului gimnaziului din Năsăud, care a agitat atât de mult opinia publică românească, în sfârșit s'a încheiat bine. Comisiunea administrativă a gimnaziului a ales în ședința din sâmbăta trecută, cu unanimitate de voturi, director al gimnaziului numit pe dl profesor Virgil Șotropa. Alegerea a produs mulțumire și bucurie în toate cercurile.

Gimnaste române în Bucovina. Domnișoarele Victoria Voiuțchi, fiica dlui profesor universitar Em. Voiuțchi și Veronica Turcan, fiica dlui consilier O. Turcan, au trecut, ne spune „Patria“ din Cernăuți zilele acestea la gimnaziul din Suceava (desp. rom.) examenul pentru clasa a treia cu succes excelent.

Școala civilă de fete a Asociațiunii din Sibiiu. În clasa I a acestei școale se primesc eleve, cari au împlinit cel puțin vârsta de 9 ani, au terminat cu succes patru clase elementare ori sunt pregătite din materialul ce se propune în aceste clase. În celelalte clase se primesc elevele pe temeiul unui atestat școlar sau în urma unui examen. În cursul suplimentar se primesc eleve cari au terminat 4 clase de școală civilă, ori cel puțin 2 cu calcul eminent și au trecut de 15 ani. Înscrierile se fac la 1—6 septembrie st. n. Didactul 2 fl. odată pentru totdeauna. Taxa internatului e 250 fl. pe an, plătiți înainte în 2 sau cel mult în 4 rate. Spesele pentru cărțile trebuincioase, pentru materialul de scris, de desen și lucru de mână, nu sunt cuprinse în taxa amintită. Acestea se poartă separat de părinți, precum și cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în forte-piano și în limba franceză.

C E E N O U.

Hymen. *Dl Aurel N. Simtion*, comptabil al casei de păstrare Nera din Bozoviciu, se va cunună la 6 august n. cu dsoara Ana Bancillă din Gêrbovet. — *Dl Victor Munteanu* se va cunună în 6 august cu dsoara Georgina Ana Bucsa, profesoară în Blaș. — *Dl Traian I. Marcu*, prim-comptabil la „Sentinela” din Satul-nou, s'a cununat la 16 iulie n. cu dsoara Cornelia Roșculeț, fiica dlui P. Roșculeț, proprietar tot acolo. — *Dl Vasile Blaș*, absolvent de teologie al diecesei Caransebeș, s'a logodit cu dsoara Elisa Secălăzan în Caransebeș. — *Dl Mihail C. Stoia* și dsoara Maria C. Mitrea s'a cununat la 11/23 iulie în Reșinari. — *Dl Vasilie Răduleț*, cleric absolvent și ales capelan în Hendorf și dsoara Ana Dobre s'a cununat în duminica trecută în Hendorf. — *Dl Ludovic Giurca* și dsoara Mariți Tenase se vor cunună duminică în 18/30 iulie în Totoiu.

Știri personale. *Rds dn I. M. Moldovan*, preposiț capitar în Blaș, președintele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, a înșciințat comitetul central, că fiind bolnav, nu poate conduce ședințele pregătitoare ale adunării generale și nici nu va putea prezida aceea; deci adunarea generală din Deva va fi condusă de vicepreședintele Pr. Cuv. Sa părintele archimandrit dr. Ilarion Pușcariu. — *Dl dr. Ioan Mihu*, director al institutului de credit și economii „Ardeleana” din Orăștie, a dăruit Reuniunii sodalilor români din Sibiu diurnele sale congresuale și sinodale în suma de 62 fl. 73 cr. — *Dl dr. George Tulcan*, tiner medic român, care a obținut diplomă de medic la universitatea din Budapesta, s'a stabilit în B. Giula. — *Dl dr. Leo Parasca*, a cărui căsătorie o anunțarăm în nr. trecut, se va aședă ca medic în Hașeg. — *Dl Ioan Gerasim*, jude la tribunalul din Alba-Iulia, a fost distins cu titlul și caracterul de „jude de tablă”.

Despărțemintele Asociațiunii se vor întruni: la Mureș-Ilie, despărțemintul Deva, în 30 iulie; la Cohalma în 1 august; la Blaș în 1 august; la Sas-Sebeș în 6 august; la Reghinul săsesc în 10 august; la Bocșa în 3 septembrie.

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedorei a ținut adunarea sa generală în Deva la 23 iulie n., sub președința dnei Elena Pop Hossza-Longin, secretar dl Atanasiu Demian.

Petrecere cu dans în Șimleu. Tinerimea română din Sălăgiu și Chior invită la petrecerea cu dans ce-o va arangia cu ocaziunea adunării „despărțemintului al XVI-lea Selăgian-Chioran al „Asociațiunii” și ceea a „Reuniunii femeilor române selăgiene” la 3 august n. c. în Șimleu-Silvaniei în sala teatrului oraș. în folosul bisericeii gr. cat. din loc. Comitetul arangiator: Augustin Marcuș de Corond president; dr. Coriolan Meseșan și Lazar Maior vicepresidenți; Vasile Ostatea secretar I; Augustin Mircea secretar II; Eugen Boros casar; Victor Maior controlor; Victor Deleu și Alimpiu Filip maiordomi. Pentru tinerime: Alexandru Aciu, Ioan Aluș, Simion Barbolovici, Vasile Basti, Emil Butean, Ioan Butean, Victor Bruchental, Vasile Gheție, A. Chimpian, Iuliu Chiș, Victor Christe, Augustin Deac, Cassiu Deleu, Ioan Deleu, Aug. Dossa, Teofil Dossa, Pompeiu Farcaș, Alexiu Fedorca, Ilariu Gael, Victor Gael, Vasile Inerean, Ioan Lobont, Victor Marcus, Alex. Mircea, Ioan Moldovan, Virgil Mureșan,

Valer Muste, Traian Nemeș, Aurel Nilvan, drd Victor Nilvan, Emil Ostatea, Pompeiu Podina, Alexandru Pop, Emil Pop, drd Sigismund Pop, Iulian Pop, Victor Pop, Liviu Selăgian, Valentin Sima, drd Eug. Șimonca, Alex. Ungur, Teofil Varna. Începutul precis la 7 ore seara. În timpul pauzei se vor jucă joxurile naționale: Călușerul și Bătuta. Ne mirăm, că atâta tinerime n'a putut să arangeze vr'un concert sau o reprezentație teatrală.

Alte petreceri de vară se vor mai da: la Ragla în 30 iulie, la Basna în 1 august, la Hosufalëu în 6 august, la Blaș în 1 august, la Șintereag în 30 iulie, la Turda în 6 august.

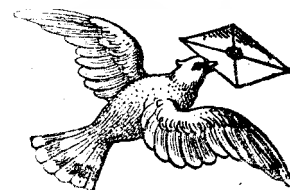
Moartea lui Dumitru Stăncescu. Cu cea mai adâncă durere aflăm, că tinerul și talentatul scriitor Dumitru Stăncescu a încetat din viață. Reposatul, de și abia de trei-șeci de ani, a fost unul din cei mai reputați folkloriști în literatura română. Ca atare a publicat mai multe volume de basme populare, cari au fost primite bine și studiate de către oamenii competenți. A scris și tradus multe novele și piese teatrale, jucate pe scena Teatrului Național din Bucureșci, precum și articole din viața socială. În timpul din urmă în deosebi s'a afirmat prin redactarea întreprinderii „Biblioteca pentru toți”, cu care deodată a înființat și o revistă săptămânală „Foaia pentru toți”. A colaborat mult și la „Familia” de aceea din doliul general avem și noi o parte. În primăvara anului 1898 a recit și de atunci degiaba și-a căutat alinarea boalei. A murit în Axen-Fels, în Elveția, în brațele nemângăiatei sale mame. Trimitem întristatei familii expresiunea intemelor noastre condolențe.

Au mai murit: *Aurelia Munternu n. Corcheș*, soția dlui Corneliu Corcheș din Abrud; *Simon Ciorbea*, paroc gr. or. în Ponor, protopopiatul Albeiluliei; *Anania Hosszu*, protopop gr. cat. în Tetiu (Kethely) la 23 iulie n. în etate de 50 ani.

(Rectificare.) Rugați de autor, corectăm, că în articolul „Ticuri literare” locurile respective au să sune corect precum urmează: Nrul 27 al „Familiei”: pag. 314, colona 1, alinea 6, șirul 4: „dulce et decorum pro patria mori”; pag. 314, șirul 1: „... e *verbul* asvirli”. Pag. 315, col. 1, șirul 1: „... compus *aproupe* numai...”; pag. 315, col. 1, alinea 6: „... i-ar *sooate* din himnul...”; nrul 28: pag. 326, col. 1, alin. 8: „... apoi *in trinsa*” în loc...”; pag. 326, col. 2, alinea 4: „... să scrie, să *cuvinteze* literați...”; pag. 327, col. 1, alin. 1: „... mănține, *ci* menține”. Pag. 327, col. 1, alin. 4: „... pronunță...” și „... limbei o *recere*”.

Poșta redacției.

Avis cetilorilor nostri. Dorind să publicăm întreagă lucrarea dlui Vasile Goldiș, am lăsat afară ilustrațiile din nr. acesta. Le vom suplini de altă-dată.

Sein. Am vedut și noi, că în discursul de deschidere al președintelui despărțemintului sâtmărean s'a copiat câteva rânduri din discursul redactorului nostru rostit la adunarea generală din Beinș. — dar sântem de părerea, că numai din scapare din vedere nu s'a citat izvorul.